

ਉਮੀਦ ਫੇਰ ਤੋਂ ਜਗੀ

(23:11-35)

ਉਮੀਦ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਉਮੀਦ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਫਿਰ ਕਦੀ ਸੁਧਰੇਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਪਤੀ/ਪਤਨੀ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵੇਗੀ।¹ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਢੇ ਝੁਕੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪਿਚਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪਥਰਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵੇਖੀਆਂ ਹਨ। ਜਦ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਿਰਫ ਉਮੀਦ ਹੀ ਬਚੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਣਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈ ਕਿ ‘ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ’ (ਅੱਯੂਬ 6: 11; NCV)।

ਕਦੇ, ਪੌਲਸ ਨੇ ਰੋਮ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 19:21; ਰੋਮੀਆਂ 15:22-29), ਪਰ ਉਹ ਆਸ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਕੈਦ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀ ਉਹਦੀ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਰਚਣੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਉਹ ਕੈਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਕੋਈ ਸੇਵਕਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਛੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਯਕੀਨਨ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਰੋਮ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਉਹਦੀ ਆਸ ਫੜਫੜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਜੇ ਮਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਹ ਪਾਠ ਪੌਲਸ ਦੀ ਉਮੀਦ ਦੇ ਨਵੇਂ ਜਨਮ ਬਾਰੇ ਹੈ ਅਤੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਮੁਰਝਾਈ ਹੋਈ ਆਸ ਵਿਚ ਜਾਨ ਕਿਵੇਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।²

ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਵਾਅਦਾ (23:11)

23: 10 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਦੇ ਜਾਲ 'ਚੋਂ ਬਚ ਗਿਆ ਸੀ: ‘ਜਾਂ ਵੱਡਾ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਇਸ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਭਈ ਕਿਤੇ ਓਹ ਪੌਲਸ ਦੇ ਟੋਟੇ ਨਾ ਕਰਨ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਉੱਤਰ ਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਦੇ ਬਦੀ ਕੱਢ ਕੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਜਾਓ।’

ਇਹ ਪਾਠ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਕੋਠਰੀ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਦੇ ਇਕਾਂਤ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਨੇਰਾ ਤਾਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਸੌਂ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਜੀ. ਕੈਂਪਬੈੱਲ ਮੌਰਗਨ ਨੇ ਉਸ ਰਾਤ ਨੂੰ ‘ਪੌਲਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ... ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਲੀ ਰਾਤ’ ਕਿਹਾ।³ ਸਭਾ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰਸੂਲ ਦੀ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਨੇ ਭੀੜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਉਹਦੀ ਕੁਟਾਈ ਨਾਲ ਹੋਏ ਜ਼ਖ਼ਮ ਸੱਜਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਕਲੀਫ਼ ਅਤੇ ਪੀੜਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪੀੜ ਉਹਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਸੀ।⁴

ਲੂਕਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪੌਲਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ, ਪਰ ਉਹਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।⁵ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਬੰਧ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਉਹਦੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਉਹ ਹਿੰਮਤ ਹਾਰ ਚੁਕਾ ਸੀ; ਉਹਨੂੰ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਹਮਵਤਨ ਯਹੂਦੀ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਗੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਸੱਕੀ ਹੋਣਾ ਸੀ; ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਰੋਮ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਹਦੀ ਆਸ ਕੁਮਲਾ ਗਈ ਸੀ।

ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਡੀ ਆਸ ਜਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਣ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨੇ ਪੌਲਸ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਦਰਸ਼ਣ ਦਿੰਦਾ ਰਹੇਗਾ (26: 16)। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦ ਪੌਲਸ ਬਿਲਕੁਲ ਹਿੰਮਤ ਹਾਰ ਬੈਠਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਸੀਬਤ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ (22: 17-21; 18: 9, 10)। ਹੁਣ ਪ੍ਰਭੂ ਫੇਰ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ: ' 'ਓਸੇ [ਮਹਾਂਸਭਾ ਸਾਹਮਣੇ ਪੌਲਸ ਦੇ ਪੇਸ਼ੀ ਵਾਲੀ] ਰਾਤ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਉਹ ਦੇ ਕੋਲ ਖੜੇ ਕੇ⁶ ਕਿਹਾ, 'ਹੌਸਲਾ ਰੱਖ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਂ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉੱਤੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਸਾਖੀ ਦਿੱਤੀ⁷ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਨੂੰ ਰੋਮ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਖੀ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ'⁸ (23: 11)।

ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪੌਲਸ ਦਾ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 4: 15) ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਹਰ ਤਕਲੀਫ਼ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ। ਪੌਲਸ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਕੇ ਹਿੰਮਤ ਹਾਰ ਬੈਠਾ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਕੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਸੋ ਯਿਸੂ ਉਹਨੂੰ ਦਲੇਰੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ, ' 'ਹੌਸਲਾ ਰੱਖ।' ' ਵਾਰੇਨ ਵਿਅਰਸਥੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ,

ਪਰਤੀ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੌਰਾਨ ਯਿਸੂ ਅਕਸਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਖਦਾ ਸੀ। ਇਹੀ ਸ਼ਬਦ ਉਹਨੇ ਅਧਰੰਗੀ ਨੂੰ (ਮੱਤੀ 9: 2) ਅਤੇ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਹੇ ਸਨ ਜਿਸਨੂੰ ਲਹੂ ਵਹਿਣ ਦਾ ਰੋਗ ਸੀ (ਮੱਤੀ 9: 22)। ਉਹਨੇ ਤੂਫ਼ਾਨ ਵਿਚ ਚੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰਨ (ਮੱਤੀ 14: 27) ਅਤੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵੇਲੇ ਇਹੀ ਸ਼ਬਦ ਦੁਹਰਾਏ ਸਨ (ਯੂਹੰਨਾ 16: 33)। ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਲੋਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਕਤ ਵਿਚ ਹੌਸਲਾ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਾਲ ਰਹੇਗਾ।⁹

ਪੌਲਸ ਦਿਲ ਛੱਡ ਬੈਠਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੂੰ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਖੀ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੋ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਸਾਬਾਸੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ' '... ਤੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਸਾਖੀ ਦਿੱਤੀ।' ' ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਚਨ ਸੁਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਉਹਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਕੇਵਲ ਬਾਹਰੀ ' 'ਕਾਮਯਾਬੀ' ' ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭਾਅ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਰਹੀਏ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਭੱਵਿਖ ਦਾ ਵੀ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਸੀ, ਸੋ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਹਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ ਕਿ ' '... ਤੈਨੂੰ ਰੋਮ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਖੀ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ।' '¹⁰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਰੋਮ ਵਿਚ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਤਮਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਗਾਹ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ' 'ਬੰਧਨ

ਅਤੇ ਬਿਪਤਾ' ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਆਉਣਗੇ। (20:22, 23), ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦੀ ਗੱਲ ਆਤਮਾ ਨੇ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਦ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰੋਮ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਉਹਦਾ ਰਾਹ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਣਾ ਵਾਲਾ ਇਕ ਹੋਰ ਰਾਜ ਮਾਰਗ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ!

ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਅਜ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਏਨਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੌਲਸ ਰੋਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇਗਾ ਅਤੇ ਰਸੂਲ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਦਰਸ਼ਣ ਹੋਏ ਕਈ ਦਿਨ ਲੰਘ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪੌਲਸ ਦਾ ਜਿਸਮ ਦੁਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਹ ਰੋਮ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚੇਗਾ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਅਦਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ! ਉਹਨੇ ਪੌਲਸ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਦੀ ਆਸਾਂ ਨੂੰ ਬੁਝ ਰਹੀ ਚਿੰਗਿਆੜੀ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਉਮੀਦ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਮਚਣ ਲਗ ਪਈਆਂ।

ਜਦ ਰਾਤ ਬਹੁਤ ਹਨੇਰੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਲਗਭਗ ਜਾਂਦੀ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਡੀ ਉਮੀਦ ਨੂੰ ਫੇਰ ਤੋਂ ਜਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰਭੂ ਕੋਈ ਵਾਅਦਾ ਲੈ ਕੇ ਦਰਸ਼ਣ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਣ ਕੇ ਨਹੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਹਰ ਖ਼ਾਬ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਸਾਡੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਲੇਰੀ ਦਾ ਉਹਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ, 'ਯਹੋਵਾਹ ਨੂੰ ਉਡੀਕ, ਤਕੜਾ ਹੋ ਅਤੇ ਤੇਰਾ ਮਨ ਦਲੇਰ ਹੋਵੇ, ...' (ਜ਼ਬੂਰ 27:14)। ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੀ ਦਾ ਉਹਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ 'ਹੇ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਮਾਤਬਰ ਚਾਕਰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੇ!' (ਮੱਤੀ 25:21)। ਹੌਸਲਾ-ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਦਾ ਉਹਦਾ ਪੈਗਾਮ ਹੈ 'ਉਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਦਲੇਰੀ ਹੈ ਸੋ ਇਹ ਹੈ ਭਈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਹ ਦੀ ਇੱਛਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੀ ਸੁਣਦਾ ਹੈ' (1 ਯੂਹੰਨਾ 5:14)। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ 'ਸਾਰੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਰਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਦੇ ਹੋਏ ਹਨ' (ਰੋਮੀਆਂ 8:28)।

ਸਾਡੀ ਕਹਾਣੀ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਦੇ ਫ਼ੌਰਨ ਬਾਅਦ ਬੜੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਹੋਈ।

ਖੁਦਾ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ (23:12-35)

ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ (ਆਇਤਾਂ 12-15)

ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਕਿ ਉਹ ਗ਼ੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਭਾ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿੱਕਲ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮਝ 'ਚ ਇਕ

ਸੁਖਾਲੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ। ‘ਜਾਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਏਕਾ ਕਰ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਦ ਤੀਕਰ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਨਾ ਲਈਏ ਜੇ ਕੁਝ ਖਾਈਏ ਪੀਵੀਏ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਿਗ ਹੋਵੇ!’¹¹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਰਲ ਕੇ ਇਹ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ ਸੀ ਉਹ ਚਾਲੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਨ’ (ਆਇਤਾਂ 12, 13)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੁੰ ਕੁਝ ਇਵੇਂ ਹੋਵੇਗੀ, ‘ਜੇ ਅਸੀਂ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਖਾਈਏ ਜਾਂ ਪੀਵੀਏ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧ ਕੇ ਕਰੇ।’ ਅਜਿਹੇ ਖੂਨੀ ਮਕਸਦ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਨਾਲ ਭਲਾ ਅਸੀਂ ਦੰਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ? ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ‘ਉਹ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਹ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ’ (ਯੂਹੰਨਾ 16:2; NIV)।

ਸਹੁੰ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਚਾਲੀ ਯਹੂਦੀ ਕੌਣ ਸਨ? ਭਲਾ ਇਹ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਯਹੂਦੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ (9:29)? ਭਲਾ ਉਹ ਅਸੀਆ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੰਗਾ ਭੜਕਾਇਆ ਸੀ (21:27)? ਭਲਾ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਦੂਕੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਚਿੜਾਇਆ ਸੀ (23:6-9) ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਦੂਕੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ? ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਸਨ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਕਈ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਮਹਾਂਸਭਾ ਦੇ ਮੋਹਤਬਰ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਪਰ ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਮਹਾਂ ਯਾਜਕ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਦੋਸਤਾਂ¹² ਦੇ ਖੂਨੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਬਦਨਾਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕੇ:

ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕਾਂ¹³ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਭਈ ਅਸਾਂ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਿਗ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤੀਕਰ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਨਾ ਲਈਏ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਾ ਚੱਖਾਂਗੇ। ਸੋ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਭਾ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਫੌਜ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਕਹੋ ਜੋ ਉਹ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਲੈ ਆਵੇ ਭਈ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੋਰ ਵੀ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਲੂਮ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ¹⁴ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਦੇ ਮਾਰ ਘੱਤਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹਾਂਗੇ (ਆਇਤਾਂ 14, 15)।¹⁵

ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬੜੀ ਸਰਲ ਸੀ। ਸਭਾ ਦੇ ਇਕ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਗੜਬੜ ਲਈ ਰੋਮੀ ਸੂਬੇਦਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਸਫ਼ਾਈ ਦੇਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨ ਦਵਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗੜਬੜ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਮੰਗਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜੇ ਵੀ ਪੌਲੁਸ ‘ਤੇ ਲੱਗੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਬਾਰੇ ਸ਼ਸ਼ੇਪੰਜ ਵਿਚ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਜਾਣਨ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਚਾਲੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੋਗਿਆਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ ਧਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਕਟਾਰਾਂ ਲੁਕਾ ਕੇ ਭੀੜ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਟੁਕੜੀ ਦੇ ਗ਼ੈਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਧੱਕਦੇ ਹੋਏ ਲਿਜਾਣ ਸਮੇਂ¹⁶ ਕਾਤਲਾਂ ਨੇ ਲਿਸ਼ਕਦੇ ਚਾਰੂਆਂ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟੁੱਟ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਹੀ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਲਹੂ ਫਰਸ਼ ‘ਤੇ ਖਿੱਲਰੇ ਆਪਣੇ ਰਖਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਤਲਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਣਾ ਸੀ।¹⁷ ਜਦ ਸਭਾ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਕੰਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਨੇ ਆਪਣਾ

ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਡਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹੈਕਲ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭਾ ਭੰਗ ਕਰ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਇਹ ਚਾਲ ਅਜਿਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ।

ਬੁੱਧਵਾਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ “ [ਮਨੁੱਖ ਦੀ] ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਸਕੇ” (ਕਹਾਉਤਾਂ 21:30; NIV) ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰੋਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇਗਾ। ਪਰ ਉਹ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਟਾਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ? ਭਲਾ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪੌਲਸ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਕੋਈ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ? ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋੜਨ ਦਾ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਕਾਬਲ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 5:19; 12:7; 16:26)। ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 23 ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਇਹ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਪੌਲਸ ਨੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਸੀ।

ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਦੀ ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਸਾਡੀ ਉਮੀਦ ਨੂੰ ਵਧਾਵੇਗਾ ਹੀ। ਜੀ.ਸੀ.ਬ੍ਰੀਵਰ¹⁸ ਤੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, “ਭਲਾ ਤੁਸੀਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੇ ਹੋ?” ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, “ਭਲਾ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ?”¹⁹ “ਇੰਤਜ਼ਾਮ” ਦਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ “Providence” ਸਿਰਫ਼ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 24:2 ਵਿਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਬਾਈਬਲ²⁰ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਕ ਰੋਮੀ ਹਾਕਮ ਦੀ ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ “Providence” ਲਾਤੀਨੀ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਨਿੱਕਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਦਾ ਸ਼ਬਦੀ ਅਰਥ ਹੈ “ਅੱਗੇ ਵੇਖਣਾ” (ਭਾਵ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੇਖ ਲੈਣਾ), ਜਦਕਿ ਮਿਸ਼ਰਤ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ “Providence” ਦਾ ਲਗਭਗ ਇਹੀ ਅਰਥ ਹੈ : “ [ਸਮੇਂ ਤੋਂ] ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਅੱਗੇ ਸੋਚਣਾ।” ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਯੂਨਾਨੀ ਸਭ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਗੇਤਰੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਇਨਸਾਨ ਇਵੇਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਕਿੰਨਾ ਤਸੱਲੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਟਾਲਣ (ਭਾਵ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ) ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨੂੰ “ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਦਸਤਾਨੇ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਹੱਥ” ਕਿਹਾ ਹੈ।²¹ ਪੌਲਸ ਦੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਆਖ਼ਰੀ ਵਾਰ ਜਾਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਵੇਖ ਚੁਕੇ ਹਾਂ। ਭਲਾ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਜੋਗ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਪੌਲਸ ਹੈਕਲ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਭੜਕੀ ਹੋਈ ਭੀੜ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਉੱਥੇ ਇਕ ਰੋਮੀ ਸੂਬੇਦਾਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ? ਭਲਾ “ਕਿਸਮਤ” ਨਾਲ ਹੀ ਪੌਲਸ ਰੋਮੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਧਮੋਇਆ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚ ਗਿਆ ਸੀ? ਭਲਾ ਇਹ “ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ” ਕਿ ਉਹ ਸੂਬੇਦਾਰ ਇਕ ਸੂਝਵਾਨ ਅਫ਼ਸਰ ਸੀ ਜੋ ਪੌਲਸ ਦੇ ਰੋਮੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਰੱਖਦਾ ਸੀ? ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਭ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਟਰੋਲ ਸਾਡੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ!

ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਹ ਆਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਖ਼ੁਦਾ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਹੱਦ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ

ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਖੁਦਾ ਚਮਤਕਾਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਦ ਤਕ ਉਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਉਹੀ ਲੋਕ ਖੁਦਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਦ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ। 12 ਤੋਂ 35 ਆਇਤਾਂ ਤਕ ਖੁਦਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਸਭ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦਾ ਹੱਥ ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ!

ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਆਇਤਾ 16-22)

ਆਇਤ 16 ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦੇ ਹਾਂ: ‘ਪਰ ਪੌਲਸ ਦਾ ਭਣੇਵਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਾਤ ਲਾਉਣ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਆਇਆ’ (ਆਇਤ 16ਓ)। ਲੂਕਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸਾਡੀ ਜਿਗਿਆਸਾ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ! ²² ਇਹ ਭਣੇਵਾਂ ਕੌਣ ਸੀ? ²³ ਉਹ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? ²⁴ ਕੀ ਉਹ ਮਸੀਹੀ ਸੀ? ²⁵ ਉਹਨੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵਤ ਸ਼ਹਿ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ? ²⁶ ਲੂਕਾ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਅਹਿਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਲਈ ਅਹਿਮ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਦੇਣ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਪੌਲਸ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ‘ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ’ (ਆਇਤ 16ਅ)। (ਇਕ ਵਾਰ ਜਦ ਪੌਲਸ ਨੇ ਰੋਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਰਿਆਇਤ ਮਿਲੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੀ ਰਿਆਇਤ ਵੀ ਸੀ [ਵੇਖੋ 24:23; 28:30] ¹²⁷)

ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਆਪਣੇ ਭਣੇਵੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ:

ਤਦ ਪੌਲਸ ਨੇ ਸੂਬੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਨੂੰ ਕੋਲ ਸੱਦ ਕੇ ਆਖਿਆ ਭਈ ਇਸ ਜੁਆਨ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਹ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਹੈ। ਸੋ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸਰਦਾਰ ਕੋਲ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, ਪੌਲਸ ਕੈਦੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਲ ਸੱਦ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੋ ਇਸ ਜੁਆਨ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਲਿਆਵਾਂ ਕਿ ਉਹ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਉਪਰੰਤ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਉਹ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਲਾਂਭੇ ਲੈ ਜਾ ਕੇ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ, ਉਹ ਕੀ ਹੈ ਜੋ ਤੈਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਹੈ? (ਆਇਤਾਂ 23: 17-19)

ਜਵਾਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਰੋਮੀ ਅਫ਼ਸਰ ਝੱਟ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਹੋਰ ਨਾ ਸੁਣ ਸਕਣ। ਪੌਲਸ ਦੇ ਭਣੇਵੇਂ ਲਈ ਵਰਤੇ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਕਿ ਸੂਬੇਦਾਰ ਉਹਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲੈ ਗਿਆ ²⁸ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਇਹ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਮੁੰਡਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ¹²⁹ ਜੋ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵੱਡਾ ਵੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸੁਨੇਹਾ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਸਚਮੁਚ ਬਹਾਦਰੀ ਵਿਖਾਈ।

ਇਸ ਜਵਾਨ ਦੇ ਰੋਮੀ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ:

ਉਹ ਬੋਲਿਆ, ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਏਕਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਅਰਜ਼ ਕਰਨ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਭਲਕੇ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਸਭਾ ਵਿਚ ਲਿਆਵੋ ਭਈ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਦੇ ਵਿਖੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ

ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਸੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾ ਮੰਨਿਓ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਲੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਹ ਦੇ ਘਾਤ ਵਿਚ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਿਯ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤਾਈਂ ਉਹ ਨੂੰ ਮਾਰ ਨਾ ਲਈਏ ਅਸੀਂ ਨਾ ਖਾਵਾਂਗੇ ਨਾ ਪੀਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਓਹ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਨ³⁰ (ਆਇਤਾਂ 20, 21)।

ਫੇਰ ਪੌਲਸ ਦੇ ਭਣੇਵੇਂ ਨੇ ਰੋਮੀ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਯਕੀਨ ਦਵਾਇਆ। ਉਹ ਉਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਐਨੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਯਹੂਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ।³¹ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਉਹ ਸੂਬੇਦਾਰ ਆਪਣੇ ਬਦਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ,³² ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਬਦਲ ਸਭਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਇੰਜ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਸ ਘਿਣਾਉਣੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਉਹਦਾ ਪਿੱਛਾ ਛੁੱਟ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣ ਦਾ ਧੱਬਾ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਸੀ,³³ ਇਹਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਇਕ ਸੂਬਵਾਨ ਆਦਮੀ ਵੀ ਸੀ। ਪੌਲਸ ਇਕ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸੀ ਜਿਹਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਕ ਬਦਲ ਸਭਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਕੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿਪਾਹੀ ਭੇਜਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਦੰਗਾ ਭੜਕ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਭਾਵ ਅਜਿਹੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇੱਕੋ ਹੀ ਵਿਹਾਰਕ ਬਦਲ ਸੀ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਉਸ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ, ਪਲਟਨ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਖ਼ਬਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ 'ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਵਿਦਿਆ ਕੀਤਾ ਭਈ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਨਾ ਆਖੀਂ ਜੋ ਤੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੀ ਹੈ' (ਆਇਤ 22)। ਉਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਭਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਉਹਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਬਗ਼ਾਵਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਫ਼ੌਜੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸੋਚ ਮੁਤਾਬਕ ਸੀ।

ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਾਕਾਮ ਹੋਈ (ਆਇਤਾਂ 25-35)

ਫ਼ੁਰਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ:

ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸੂਬੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਕਿਹਾ ਭਈ ਦੋ ਸੌ ਸਿਪਾਹੀ ਕੈਸਰੀਆ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਅਰ ਸੱਤਰ ਸਵਾਰ ਅਤੇ ਦੋ ਸੌ ਭਾਲੇਬਰਦਾਰ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਗਈ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰੱਖੋ।³⁴ ਅਤੇ ਸਵਾਰੀ³⁵ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰੋ ਜੋ ਓਹ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ³⁶ ਫ਼ੈਲਿਕਸ ਹਾਕਮ ਦੇ ਕੋਲ ਸੁੱਖ ਸਾਂਦ ਨਾਲ ਪੁਚਾ ਦੇਣ³⁷ (ਆਇਤਾਂ 23, 24)।

ਪਲਟਨ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਇਕ ਕੈਦੀ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪਲਟਨ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਧੇ ਭਾਵ 470 ਬੰਦੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ!³⁸ ਅਸੀਂ ਵੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ 'ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤਕ ਜਾਣਾ ਸੀ'; ਹੁਣ 'ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਿਰਪੱਖ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਰੋਮੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤਕ ਜਾਣਾ ਸੀ'!³⁹ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਕੈਸਰੀਆ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ

ਜੇ ਰੋਮੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦਾ ਹੈਂਡਕੁਆਰਟਰ ਅਤੇ ਰੋਮੀ ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਘਰ ਸੀ।⁴⁰

ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਇੱਥੇ ਰੁਕਣਾ ਪਵੇਗਾ: ਭਲਾ ਇਹ ਸਬੱਬ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਦਾ ਹਰ ਸ਼ਖਸ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ, ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਸੀ? ਭਲਾ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨਾਲ ਫ਼ਰਕ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕੇ ਅਤੇ ਪਲਟਨ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਤਕ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕੇ? ਭਲਾ ਇਹ ਸੰਜੋਗ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਅਫ਼ਸਰ ਅਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਜਿਹਨੇ ਇਕ ਜਵਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ? ਭਲਾ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਕੈਸਰੀਆ ਵਿਚ ਭੇਜਣਾ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਜੋਗ ਹੀ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹਨੂੰ ਕੈਸਰ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ (25:11) ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਰੋਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਅਨੋਖੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ!

ਇਸ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਪਲਟਨ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਨਾਂਅ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ। ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਗ਼ਲਤੀ ਲਈ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ⁴¹ ਦਾ ਖ਼ਤ ਲਿਖਿਆ,⁴²

ਕਲੌਦਿਉਸ ਲੁਸਿਅਸ⁴³ ਦੇ ਹਾਕਮ ਫੇਲਿਕਸ ਬਹਾਦਰ⁴⁴ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ। ਇਸ ਮਰਦ ਨੂੰ ਜਾਂ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਫੜ ਕੇ ਮਾਰ ਸੁੱਟਣ ਉੱਤੇ ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਮਲੂਮ ਕਰ ਕੇ ਭਈ ਉਹ ਰੋਮੀ ਹੈ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਲਿਆਇਆ। ਅਤੇ ਜਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਮਲੂਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸ ਕਾਰਣ ਇਸ ਉੱਤੇ ਨਾਲਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਹ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਝਗੜਿਆਂ ਵਿਖੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਨਾਲਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ⁴⁵ ਪਰ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਦੇ ਕਤਲ ਜਾਂ ਕੈਦ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋਵੇ। ਜਾਂ ਮੈਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਹੋਈ ਜੋ ਓਹ ਇਸ ਮਰਦ ਦੀ ਘਾਤ ਵਿਚ ਲੱਗਣਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤਾਬੜ-ਤੇੜ ਇਹ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਘੱਲ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇ ਮੁੱਦਈਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦੇ ਉੱਤੇ ਨਾਲਸ਼ ਕਰਨ (ਆਇਤਾਂ 25-30)।

ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਧੀਆ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਣ ਲਈ ਜੇ ਗੱਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣੀ ਹੋਵੇ ਉਹਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ ਢਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।⁴⁶ ਇਹ ਸੱਚ ਸੀ ਕਿ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬਚਾਇਆ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਉਹਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇਕ ਦੰਗਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੈ, ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਤੱਥ ਹੈ ਜੋ ਸਹੂਲਤ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਸ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਾਇਦ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਮੁੱਦਈਆਂ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੈਸਰੀਆ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ

ਸੀ। ਇਹ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਦੋਂ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਦ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ।⁴⁷

ਪਰ ਲੂਕਾ ਨੇ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਜੋ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕੋ ਇਕ ਦੁਨਿਆਵੀ ਚਿੱਠੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਰੋਮੀ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ: ‘‘ ਸੋ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਝਗੜਿਆਂ ਵਿਖੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਨਾਲਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਦੇ ਕਤਲ ਜਾਂ ਕੈਦ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋਵੇ।’’⁴⁸ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਉਲਝਣ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਖਰ ਕੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਝਗੜਾ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਬਾਰੇ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਸਿਆਸੀ। ਰੋਮੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਉਹਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੇ ਮੌਤ ਜਾਂ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਯੋਗ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ।⁴⁹ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਪੌਲੁਸ ਮੁਜਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ!

ਸਾਰੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਇਕ ਛੋਟੀ ਟੁਕੜੀ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਵੱਲ ਹਨੇਰੇ ਰਾਹ ‘ਚੋਂ’ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਅੱਗੇ ਵਧੀ।⁵⁰ ਪੌਲੁਸ ਦੇ 470 ਰਖਵਾਲੇ ਸਨ। ਨਹੀਂ, 471 ਰਖਵਾਲੇ ਕਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਵੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ‘ਉਪਰੰਤ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਾਤੋ ਰਾਤ’⁵¹ ਅੰਤਿਪਤ੍ਰਿਸ ਵਿਚ ਪੁਚਾਇਆ’⁵² (ਆਇਤ 31)। ਅੰਤਿਪਤ੍ਰਿਸ ਕੈਸਰੀਆ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਤੋਂ 35 ਕੁ ਮੀਲ ਯਹੂਦੀਆ ਅਤੇ ਸਾਮਰੀਆ ਦੀ ਹੱਦ ‘ਤੇ ਬਣਿਆ ਇਕ ਫ਼ੌਜੀ ਅੱਡਾ ਸੀ।⁵³

ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੀ ਉਮੀਦ ਮੁਤਾਬਕ, ਉਹ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਗਏ। ਅੰਤਿਪਤ੍ਰਿਸ ਪਹੁੰਚਣ ‘ਤੇ ਟੋਏ-ਟਿੱਬੇ, ਪਹਾੜੀਆਂ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਛਹਿ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਸਨ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸੈਦਾਨ ਪੱਧਰਾ ਅਤੇ ਸਮਤਲ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਗਲੇ ਦਿਨ (ਸ਼ਾਇਦ ਥੋੜ੍ਹਾ ਅਰਾਮ ਕਰਕੇ) 400 ਸਿਪਾਹੀ ਅਤੇ ਭਾਲਾਬਰਦਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਦਿੰਦੇ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਕੈਸਰੀਆ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਜਾਣ ਅਤੇ ਘੋੜਸਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ (ਆਇਤ 32)।

ਟੁਕੜੀ ਦੇ ਸਭ ਲੋਕ ਘੋੜਿਆਂ ‘ਤੇ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਕੈਸਰੀਆ ਦਾ ਆਖਰੀ 25 ਮੀਲ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਮੁੱਕਦਿਆਂ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਘੋੜੇ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ ਪੌਲੁਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਦੋ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨੇ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਇਹ ਸਭ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀ-ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਕਿਵੇਂ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਗਏ ਸਨ।

ਅਖੀਰ ਇਹ ਟੁਕੜੀ ਕੈਸਰੀਆ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀ। 70 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਲੋਕ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣਗੇ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਮਸੀਹੀ ਨੇ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਸੱਤਰ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਵੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਆਗਬੁਸ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਕਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ (21: 10, 11)।

ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਰਖਵਾਲੇ ਨੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ, ‘‘ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਖ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕੀਤਾ’’ (23:33)। ‘‘ਅਸੀਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ‘ਤੇ ਘੱਟਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਫ਼ਰ ਤੋਂ ਥੱਕਾ ਹੋਇਆ ਹੈ,

ਹੱਥ-ਪੈਰ ਬੰਧੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਫ਼ੋਲਿਕਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ [ਖਲੋਤਾ] ਉਹ ਸ਼ਾਂਤ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।⁵⁴ ਪਹਿਲੀ, ਪਰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦ ਇਹ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਯਹੂਦੀ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਹਸਤੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜਾ ਸੀ।

ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਇਸ ਥੱਕੇ ਹੋਏ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਯਹੂਦੀ ਕਿਸੇ ਗੜਬੜ ਦਾ ਕਾਰਣ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਉਹਨੇ ਪੌਲੁਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੋਂ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ (ਆਇਤ 34ਓ)⁵⁵ ‘ਅਰ ਜਦ ਮਲੂਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਲਕੀਆ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ’ (ਆਇਤ 34ਅ) ਜੋ ਇਕ ਰੋਮੀ ਇਲਾਕਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਮੂੰਹ ਜ਼ਬਾਨੀ ਵਾਅਦਾ ਦੇ ਕੇ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ: ‘ਤੇਰੇ ਮੁੱਦਈ ਭੀ ਆ ਲੈਣ ਤਦ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸੁਣਾਂਗਾ’⁵⁶ (ਆਇਤ 35ਓ)।

ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਆਮ ਕੈਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ‘ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ’⁵⁷ (ਆਇਤ 35ਅ) ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੈਰੋਦੇਸ ਮਹਾਨ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਇਹ ਉਹ ਮਹਿਲ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਓਸੇ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਰੋਮੀ ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਸੀ। ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਮੁਤਾਬਕ, ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਉਹ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ‘ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤੀ ਘਰ’ ਹੋਣਾ ਸੀ (24:27)।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਲੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਤਲਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹੋਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਲੈਣਗੇ ਤਦ ਤਕ ਕੁਝ ਖਾਣਗੇ ਪੀਣਗੇ ਨਹੀਂ? ਤੁਸੀਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ? ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਹੁੰ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇਗੀ! ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਉਸ ਸਹੁੰ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਜਾਣ ਵਿਚ ਮਾਹਿਰ ਸਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਛਤਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਫਾਕਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਬਕ ਤਾਂ ਮਿਲ ਹੀ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ‘ਯਹੋਵਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਚਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ’ (ਕਹਾਉਤਾਂ 21:30), ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਹੈ।

ਸਾਰ

ਸਾਡੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੰਟਰੋਲ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉਮੀਦ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹਦਾ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ। ਅਗਸਟਿਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ‘‘ਭੂਤਕਾਲ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਫ਼ਜ਼ਲ ਦੇ ਭਰੋਸੇ, ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਛੱਡ ਦਈਏ।’’⁵⁸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਾ ਹੋਈਏ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਸਾਡੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਹੈ। ਐੱਡ ਵਾਰਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ‘‘ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਅਜਿਹੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਉਲਟੀ ਹੀ

ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਹੀ ਸਕਦੇ ਹਨ।'⁵⁹ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇ, ਉਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖੋ। ਜ਼ਬੂਰ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਿੱਖੋ ਕਿ '‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਯਹੋਵਾਹ, ਤੂੰ ਹੀ ਮੇਰੀ ਤਾਂਘ ਹੈ, ਅਤੇ ... ਮੇਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ’' (ਜ਼ਬੂਰ 71:5)।

ਪਾਠ ਖ਼ਤਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਅਜੇ ਮਸੀਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਪਾਠ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਚਮਤਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਇਹ ਪਾਠ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਮੁਤਾਬਕ ਮਿਲਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਲਾ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਜੋਗ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਖ਼ੁਦਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਹਦੀ ਸੰਤਾਨ ਬਣ ਜਾਓ! ਤੁਸੀਂ ਉਹਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹੁਣੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ?

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਇਸ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਦਾ ਜਾਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।²ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਅਧਿਆਵਾਂ ਵਿਚ '‘ਆਸ’' ਮੁੱਖ ਸ਼ਬਦ ਹੈ (23:6; 24:15; 26:6,7; 28:20)।³ਜੀ. ਕੈਂਪਬੈਲ ਮੌਰਗਨ, *ਦ ਐਕਟਸ ਆਫ਼ ਦ ਅਪੋਸਟਲਜ਼* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਫ਼ਲੇਮਿੰਗ ਐਚ. ਰੇਵਲ, 1988), 379. ⁴ਲੂਕਾ ਨੇ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਸਾਨੂੰ ਯਹੂਸਲਮ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਪਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਲੀਸੀਆ ਵੱਲੋਂ ਨਾ ਕੋਈ ਮਦਦ ਅਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਹਮਾਇਤ ਮਿਲੀ। ਕਾਸ ਸਾਨੂੰ ਪਤਰਸ ਲਈ ਦੁਆ ਕਰਨ ਵਾਂਗ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਕਿ '‘ਕਲੀਸੀਆ ਉਹਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਅੱਗੇ ਮਨ ਲਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੀ ਰਹੀ’' (12:5), ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।⁵ਅਸੀਂ ਪੌਲਸ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਕਹੀਆਂ ਯਿਸੂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਕੇ ਪੌਲਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਯਿਸੂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੌਲਸ ਦੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹਨੂੰ ਤੱਸਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਨ।⁶ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ '‘ਕੋਲ ਖੜੋ ਕੇ’' ਵਾਕਾਂਸ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਸ਼ਬਦੀ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤਕ ਵੀ।⁷ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4:16, 17 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ '‘ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਪੇਸ਼ੀ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਹਾਮੀ ਨਾ ਭਰੀ ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਗਏ। ... ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਮੇਰੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਖਲੋਤਾ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤਕੜਿਆਂ ਕੀਤਾ ... ।’' ⁸ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੌਲਸ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਵਿਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮਕਸਦ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।⁹ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ '‘ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੂੰ ਰੋਮ ਵਿਚ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣੀ ਹੈ’' ਸ਼ਬਦ '‘ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਤੀਜੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ’' ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। '‘ਸੋਲੂਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਤੋਂ, ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਸ਼ਾ ਰੋਮ ਵੱਲ ਪੱਛਮ ਨੂੰ ਪੌਲਸ ਦਾ ਵਧਣਾ ਹੈ’' (ਹਾਲਡੇਰਡ ਈ. ਲੱਕੋਕ, *ਦ ਐਕਟਸ ਆਫ਼ ਦ ਅਪੋਸਟਲਜ਼ ਇਨ ਪ੍ਰੈਜ਼ੈਂਟ ਡੇ ਪ੍ਰੀਚਿੰਗ* [ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਵਿਲੱਟ, ਕਲਾਰਕ ਐਂਡ ਕੰ., 1942], 152)।¹⁰ਵਾਰੇਨ ਡਬਲਊ. ਵਿਅਰਸਬੇ, *ਦ ਬਾਈਬਲ ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਸ਼ਨ ਕਮੈਂਟਰੀ*, ਅੰਕ 1 (ਵ੍ਰੀਟਨ, ਇਲੀਨੋਇਸ: ਵਿਕਟਰ ਬੁਕਸ, 1989), 495. ¹¹ਰਿੱਕ ਐਚਲੇ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸੀ ਕਿ, '‘ਮੈਂ ਤਾਂ ਟਿਕਟਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੈ ਚੁਕਾ ਹਾਂ!’' (ਸਦਰਨ ਹਿਲਜ਼ ਚਰਚ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਾਈਸਟ, ਅਬੀਲੇਨ, ਟੈਕਸਸ ਵਿਚ 8 ਮਾਰਚ 1987 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ '‘ਗੁੱਡ ਕੌਂਸਲ ਫ੍ਰਾਮ ਏ ਬੈਡ ਕੌਂਸਿਲ’')।

¹²ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਤੁਲਨਾ 1 ਸਮੂਏਲ 14:24 ਅਤੇ 2 ਸਮੂਏਲ 3:35 ਨਾਲ ਕਰੋ। ਇਕ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਕ ਤੁਲਨਾ ਲਈ, ਵੇਖੋ 1 ਰਾਜਿਆਂ 19:2. ¹³ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਹਨੱਲੀਆ 'ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ।

¹⁴ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟ੍ਰੂਥ ਦੀ ਕਿਤਾਬ '‘ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 1’' ਦੇ ਪਾਠ '‘ਜਦ ਸੈਤਾਨ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਿਚ ਪਾ ਦੇਵੇ’' ਵਿਚ

‘ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕਾਂ’ ‘ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ।¹⁴ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ਰੀਸੀਆਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਹੋਵੇ (ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ; ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗ੍ਰੰਥੀ ਫ਼ਰੀਸੀ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ)। ਮਹਾਂ ਸਭਾ ‘ਤੇ ਸਦੂਕੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ। ਯੋਜਨਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਪੌਲਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਬਗ਼ੈਰ ਸਭਾ ਬੁਲਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪਲਟਨ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ।¹⁵ ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਭਾ ਦੇ ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸਹਿਮਤ ਸਨ, ਇੰਜ ਮੰਨਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪੌਲਸ ਬੇਕਸੂਰ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਕਿ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਜਰਮ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਨਾ ਸੀ।¹⁶ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਰਦਾਰ ਸਭਾ ਦੇ ਅਹਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਐਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੂੰ ਪੌਲਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵਾਧੂ ਫ਼ੌਜ ਬੁਲਾਉਣੀ ਪਈ (23:27)।¹⁷ ਵੈਸਟਰਨ ਟੈਕਸਟ ਵਿਚ ਆਇਤ 15 ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ‘ਇਹਦੇ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਮਰਨਾ ਵੀ ਪਵੇ।’ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਉੱਠਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਤਅੱਸਬੀ ਲੋਕ ਪੌਲਸ ਨਾਲ ਐਨੀ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਸਨ।¹⁸ ਜੀ. ਸੀ. ਬ੍ਰੀਵਰ ਪਿਛਲੀ ਇਕ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਇਵੈਂਜਲਿਸਟ ਸੀ।¹⁹ 15 ਮਾਰਚ 1987 ਨੂੰ ਸਦਰਨ ਹਿਲਜ਼ ਚਰਚ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਾਈਸਟ, ਅਬਿਲੋਨ, ਟੈਕਸਸ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਰਿੱਕ ਐਚਲੇ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ‘ਐਵੀਡੈਂਸ ਆਫ਼ ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਸ’ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ।²⁰ NASB ਅਤੇ KJV ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਆ ਰੂਪ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਖ਼ੁਦਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ’ (ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਉਤਪਤ 22:8)।

²¹ ਐਚਲੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।²² ਐਫ਼. ਐਫ਼. ਬਰੂਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਲਈ ਜੋ ਪੌਲਸ ਦੀ ਨਿਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ’ ਕਿਹਾ (ਦ ਬੁਕ ਆਫ਼ ਐਕਟਸ, ਸੋਧਿਆ ਅੰਕ [ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1988], 432)।²³ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇਹ ਇੱਕੋ ਸਿੱਧਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ। ਰੋਮੀਆ 16:7, 21 ਵਿਚ ‘ਸਾਕ’ ਸ਼ਬਦ ਸਾਥੀ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਰੋਮੀਆ 9:3)।²⁴ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਮਾਮੇ ਵਾਂਗ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਿੰਡੇਕੁਸਤ ਦੇ ਪਰਬ ਲਈ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵਾਪਸ ਨਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਈਆਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੀ ਭੈਣ ਦਾ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਸੀ, ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਦੋਸਤ ਸਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਮਨਾਸੇਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਰਿਹਾ (21:16)।²⁵ ਪੌਲਸ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਬਣਨ ‘ਤੇ ਉਹਦੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਛੱਡ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 3:7, 8), ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਜਦ ਇਹ ਭਣੇਵੇਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਉਹਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਆਪਣੀ ਮਨਬਦਲੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਦ ਪੌਲਸ ਤਰਸੁਸ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆਇਆ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 9:30) ਤਾਂ ਭਲਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਭੈਣ ਵੀ ਸੀ, ਬਦਲ ਸਕਿਆ ਸੀ? ਜੇ ਉਹਦਾ ਭਣੇਵਾਂ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮਸੀਹੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਮਸੀਹੀ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹਮਦਰਦੀ ਸੀ? ਜੇ ਉਹ ਮਸੀਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਜਵਾਨ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ‘ਪਰਿਵਾਰ’ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨ ਕੇ ਉਹਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਿਆ।²⁶ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਉੱਡਦੀ-ਉੱਡਦੀ ਹੀ ਸੁਣੀ ਸੀ; ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਜਦੋਂ ਚਾਲੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਭੇਤ ਰੱਖਣਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਹਨੇ (1) ਕਰੀਬ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਅਤੇ (2) ਇਕ-ਇਕ ਗੱਲ ਉਹ ਦੁਹਰਾ ਸਕਦਾ ਸੀ (ਆਇਤ 20 ਅਤੇ 21 ਦੀ ਤੁਲਨਾ 12-15 ਆਇਤਾਂ ਨਾਲ ਕਰੋ), ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਉਹਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣੀ ਸੀ। ਕਈਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਦੀ ਭੈਣ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਯਾਜਕਾਈ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਹਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। (ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਕਲੀਸੀਆ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਪੌਲਸ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਜਵਾਨ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।)²⁷ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਲਈ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸਤਾਂ

'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 25:36, 40; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 10:34; 13:3)।²⁸ ਰੋਮੀ ਸਿਪਾਹੀ ਕਿਸੇ ਜਵਾਨ ਜਾਂ ਬਾਲਗ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਫੜ ਕੇ ਲਿਜਾਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ।²⁹ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਪਰ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਉਹ ਐਨਾ ਵੱਡਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਸਮਝਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।³⁰ 'ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਡੀਕ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਬੇਨਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

³¹ ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਲੋਕ ਬੁਠ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸੱਚ।³² ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਵੇਂ ਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੌਲਸ ਦੇ ਭਣੇਵੇਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੇ ਫੌਰਨ ਬਾਅਦ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ।³³ ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਆਇਤ 24 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: 'ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਯਹੂਦੀ ਉਹਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਕਤਲ ਨਾ ਕਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ 'ਤੇ ਧਨ [ਭਾਵ ਗਿਸ਼ਵਤ] ਲੈਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗ ਜਾਵੇ।' ³⁴ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ 'ਭਾਲਾਬਰਦਾਰ' ਇਕ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਹਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਨਾ (ਜਾਂ ਨਾਲ ਸੁੱਟਣਾ)।' ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਜੋ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਫੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ 'ਹੱਲੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਸੱਜੇ' ਹੀ ਹੈ।³⁵ KJV ਵਿਚ 'ਜਾਨਵਰਾਂ' ਹੈ ਜੋ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਘੋੜੇ ਜਾਂ ਖੱਚਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। 'ਘੋੜਾ' ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ 'ਸਵਾਰ' ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਘੋੜੇ ਹੀ ਸਨ।³⁶ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਘੋੜਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰੀਰਕ ਤਸੀਹਿਆਂ ਨਾਲ ਉਹ ਚੱਲਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਲਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਬੇਕਸੂਰ ਮੰਨਿਆ ਹੋਵੇ, ਰਿਆਇਤ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਨਾਲ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ, ਜੇ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਸਵਾਰੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ। ਭਲਾ ਵਾਧੂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਨ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਸਵਾਰੀ ਸਾਫ਼ ਹੀ ਮਿਲੇ? ਭਲਾ ਘੋੜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਉਸ ਸਿਪਾਹੀ ਲਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ? ਭਲਾ ਪੌਲਸ ਦਾ ਸਮਾਨ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਵਾਧੂ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ? ਭਲਾ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦੋਸਤ ਅਤੇ 'ਸਾਥੀ ਕੈਦੀ' (ਲੂਕਾ ਅਤੇ ਅਗਸਤਰਖੁਸ ਵਰਗੇ; ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 27:2; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4:10 ਵੀ ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਲਿਜਾਣੇ ਗਏ)। ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ।³⁷ ਅਗਲੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਫ਼ੋਲਿਕਸ 'ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ।³⁸ ਸਰਦਾਰ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੇ ਅਧੀਨ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਸਨ।³⁹ ਵਿਲੀਅਮ ਬਾਰਕਲੇ, *ਦ ਐਕਟਸ ਆਫ਼ ਦਾ ਅਪੋਸਟਲਜ਼*, ਦ ਡੇਲੀ ਸਟੈਂਡੀ ਬਾਈਬਲ ਸੀਰੀਜ਼, ਸੋਧਿਆ ਅੰਕ (ਫ਼ਿਲਾਡੇਲਫੀਆ: ਵੈਸਟਮਿੰਸਟਰ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1976), 166. ਕੁਝ ਸੰਦੇਹਵਾਦੀ ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਲੂਕਾ ਦੀ ਯਥਾਰਥਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਉਹ ਇਸ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਕ ਕੈਦੀ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਲਈ ਐਨੇ ਬੰਦੇ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਖ਼ਰਾਬ ਸਨ। ਸਰਦਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਿਪਾਹੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਲੀ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇਣ ਲਈ ਐਨੇ ਲੋਕ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਐਨੇ ਲੋਕ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਕਰੇ।⁴⁰ *ਟਰੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ* ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 2' ਵਿਚ ਕੈਸਰੀਆ 'ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ। ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕੈਸਰੀਆ ਕਈ ਵਾਰ ਆਇਆ ਹੈ (8:40; 9:30; 10:1, 24; 11:11; 12:19; 18:22; 21:8, 16)।

⁴¹ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਇਆ ਸ਼ਬਦ 'ਪ੍ਰਕਾਰ' ਯੂਨਾਨੀ ਦੇ *typos* ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਨਮੂਨਾ' ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਂ ਨਮੂਨਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੂਕਾ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਖ਼ਤ ਦਾ ਇਕ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ। ਆਲੋਚਕ ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਲੂਕਾ 'ਤੇ ਖ਼ਤ ਨੂੰ 'ਸਵਾਰਣ' ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖ਼ਤ ਪੌਲਸ ਦੇ ਕੈਸਰੀਆ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਉਹਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੂਕਾ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਉਸ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ।⁴² ਮੂਲ ਵਿਚ, ਇਹ 'ਪੱਤਰੀ' ਹੈ।

43 'ਲੂਸੀਅਸ' ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਮ ਤੋਂ ਉਹ ਯੂਨਾਨੀ ਸੀ। 44 ਇਸ ਉਪਾਧੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਲੂਕਾ 1:3 ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਉਪਾਧੀ ਨਾਲ ਕਰੋ। 45 ਵੈਸਟਰਨ ਟੈਕਸਟ ਵਿਚ 'ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਯਿਸੂ ਬਾਰੇ' ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 46 ਕਈਆਂ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚ, ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਪੰਜ ਤੋਂ ਸੱਤ ਵਾਰ ਨਿੱਜੀ ਪੜਨਾਓ 'ਮੈਂ' ਦੀ ਮਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। 47 ਉਹਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਤਕ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀ। ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਅਫਸੋਸ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਕੈਸਰੀਆ ਵਿਚ ਭੇਜ ਵੀ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਮਗਰ ਕੈਸਰੀਆ ਵਿਚ ਜਾਣ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਕਰਕੇ 24:1 ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਨੂੰ ਕੈਸਰੀਆ ਜਾਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਵੈਸਟਰਨ ਟੈਕਸਟ ਮੁਤਾਬਕ, ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਪੌਲਸ ਦੇ ਮੁਦੱਈਆਂ ਨੂੰ ਕੈਸਰੀਆ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ (KJV ਵਿਚ ਵੇਖੋ 24:8)। 48 ਸਰਦਾਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਨਿਚੋੜ (ਪਿਛਲੇ ਪਾਠ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ 16 ਵਿਚ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ) ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਹੈਕਲ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸਭਾ ਸਾਹਮਣੇ ਪੌਲਸ ਦੀ 'ਪੇਸ਼ੀ' ਸਮੇਂ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹੈਕਲ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੌਤ ਸੀ। 49 ਇੱਥੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ (ਯੂਹੰਨਾ 18:38)। ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਲੂਕਾ ਇਕ ਰੋਮੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲਈ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸੀ (*ਟਰੁੱਥ ਫਾਰ ਟੁਡੇ* ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 1' ਵਿਚ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1:1 'ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ)। ਉਹਨੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਰੋਮ ਦੀ ਸੋਚ ਇਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਰੋਮੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਤੋੜ ਰਹੇ ਸਨ। 50 ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਹਲਚਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

51 ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਾਹਰ ਚੋਰੀ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ (ਵੇਖੋ 9:25; 17:10)। 52 ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਅੰਤਿਪਤ੍ਰਿਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਅਫ਼ੇਕ ਸੀ (1 ਸਮੂਏਲ 4:1)। ਹੈਰੋਦੇਸ ਮਹਾਨ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਫੇਰ ਤੋਂ ਵਸਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅੰਤਿਪਤ੍ਰਿਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 53 *ਟਰੁੱਥ ਫਾਰ ਟੁਡੇ* ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 4' ਵਿਚ 'ਪੌਲਸ ਦੀ ਤੀਜੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਯਾਤਰਾ' ਵਾਲਾ ਨਕਸ਼ਾ ਵੇਖੋ। 54 ਚਾਰਲਸ ਆਰ. ਸਵਿੰਡੋਲ, *ਦ ਸਟ੍ਰੈਂਥ ਆਫ ਐਨ ਇਗਜ਼ੈਕਟਿੰਗ ਪੋਸ਼ਨ* (ਅਨਾਹੇਮ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ: ਇਨਸਾਈਟ ਫਾਰ ਲਿਵਿੰਗ, 1992), 103. 55 ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਿੱਥੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਉਲਝਣ ਭਰਿਆ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕੇਸ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਫ਼ੋਲਿਕਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ: (1) ਕਿਲਿਕੀਆ ਇਕ ਰੋਮੀ ਇਲਾਕਾ ਸੀ; (2) ਪੌਲਸ ਰੋਮੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸੀ; (3) ਜੁਰਮ ਫ਼ੋਲਿਕਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ; (4) ਜੇ ਪੌਲਸ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜਪਾਲ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਲਿਕੀਆ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਵੇਖੋ 24:27)। 56 ਇਹ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਖ਼ਤ ਦੇ ਉਸ ਵਾਕ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੌਲਸ ਦੇ ਮੁਦੱਈਆਂ ਨੂੰ ਫ਼ੋਲਿਕਸ ਸਾਹਮਣੇ ਪੌਲਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ (ਆਇਤ 30)। ਇਹ ਅਗਲੇ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 57 'ਮਹਿਲ' ਕਈ ਥਾਈਂ 'ਸਰਕਾਰੀ' ਨਿਵਾਸ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਬਦਲਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ (ਮੱਤੀ 27:27; ਮਰਕੁਸ 15:16; ਯੂਹੰਨਾ 18:28, 33; 19:9; ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:13)। 58 ਵਿਅਰਸਬੋ, 496 ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ। 59 ਐਡ ਵਾਰਟਨ, *ਦ ਐਕਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਬੁਕ ਐਕਟਸ* (ਡੈਲੇਸ: ਗੋਸਪਲ ਟੀਚਰਜ ਪਬਲਿਕੇਸ਼ਨਜ਼, 1977), 54.